

6

ROČNÍK 17

26. října 2007

V ČÍSLE:

Nový slovník autorů světové literatury pro děti a mládež • Absolventi UP: Život není stojatá voda, musí to v něm neustále klokoťat, říká M. Labanová • Diskuse, názory, ohlasy

Sto dětí si letos může vyzkoušet systém vysokoškolského studia. Prostřednictvím Univerzity dětského věku, v naší zemi jedinečného projektu, budou každou středu až do Vánoc navštěvovat přednášky, jejichž autoři slibují nejen spoustu informací, ale i spoustu legrace. Slavnostní akademický obřad imatrikulace se uskutečnil 17. 10. v Moravském divadle Olomouc (více informací na str. 2).

-map-, foto -tj- ▶

Vize Evropy z pohledu Francie a Nizozemska přilákala do auly FF UP přes dvě stovky studentů

■ *Evropská unie se stala příliš složitou a navíc se začala zajímat o záležitosti, které do spektra jejího zájmu dříve nepatřily*, řekl 18. 10. ve zcela zaplněné aule FF UP J. L. van Hoorn, nizozemský velvyslanec v ČR. *Evropa se stala příliš liberální, zaznělo pak z úst jeho francouzského kolegy Ch. Frieše tentýž den na tomtež místě.* Velvyslanci těchto zemí, které patří k zakládajícím členům EU, a současně zemí, které v roce 2005 řekly své NE Evropské ústavní smlouvě, prezentovali před vysokoškolskými nejen důvody, které k tomuto rozhodnutí vedly, ale také východiska, jež by pro ústavní krizi mohla znamenat řešení.

Když Evropská unie začala v Nizozemí zasahovat do toho, jakým způsobem je, či není bezpečné umývat okna, začali občané této země přemýšlet, zdali je vše tak, jak má být, sdělil nizozemský velvyslanec v průběhu svého výkladu o složitosti současného fungování Evropské unie. V Nizozemí se lidé s vlastní představou o federální Evropě začali zabývat myšlenkou, kam v rámci tohoto společenství Nizozemí i celá Evropa směřuje. Podobné myšlenky provázely a provázejí také občany Francie, která stojí především za ideou sjednocené Evropy států. Důvodů, proč Francie nesouhlasila s Evropskou ústavní smlouvou, však bylo víc. Francie vnímá EU jako „trojského koně“ globalizace, svou roli pro negativní rozhodnutí sehrála i tehdejší politika Francie, obecně nesouhlas Francouzů s rozšířením unie o Turecko či ten fakt, že Francie vnímá EU (na rozdíl např. od Velké Británie) jako určitou velmoc,

Francie vidí v možnosti přiblížit se vojenským strukturám NATO. Právě obrana a také imigrace, boj proti klimatickým změnám a energie budou prioritami Francie, jež se ve druhé polovině roku 2008 ujme předsednictví v Radě EU. Na této pozici ji poté vystřídá ČR, intenzivní spolupráce mezi oběma zeměmi je tedy nezbytná.

Ve druhé části setkání, které uspořádala Katedra nederlandistiky FF UP, dostala prostor diskuse se studenty a prezentace stipendijních možností ve Francii a Nizozemí.

M. Hronová, foto -tj-

Úspěch studentů UP na soutěžní konferenci v Praze

■ *Finále soutěže Student GIS Projekt, které proběhlo v rámci čtvrté studentské konference pořádané společností ArcData Praha, dopadlo velice úspěšně pro studenty a absolventy Katedry geoinformatiky PíF UP.* Soutěž je určena všem studentům vysokých škol v České republice, kteří pro zpracování svých studentských prací využívají geografické informační systémy společností ESRI nebo Leica Geosystems. Zúčastnilo se jí aktivně celkem 19 studentů z osmi vysokých škol, přičemž olomouckým studentům a absolventům se podařilo získat čtyři z celkem osmi udělovaných ocenění. V rámci konference studenti představili výsledky svých projektů formou přednášky a posteru. Odborná porota a účastníci konference zhodnotili jednotlivé projekty a vybrali z nich ty nejlepší, které byly oceněny. Úspěch UP byl následující: J. Burian získal první místo

Dokončení na str. 6

Rektor UP

si dovoluje pozvat

na čtrnáctou přednášku z cyklu

Výročních přednášek k počtům J. L. Fischera,

prvního rektora obnovené olomoucké univerzity,

jejichž tradice byla založena v roce 1994,

ke 100. výročí narození J. L. Fischera.

Vědecká rada Univerzity Palackého

poctila svým výběrem

prof. PhDr. Janu Nechtovou, CSc.,

profesorku Masarykovy univerzity.

Přednášku s názvem

Otcové synům. Latinská kontinuita západu

proneše na slavnostním zasedání vědeckých rad UP

v úterý **6. 11. 2007** v 11 hodin

v Arcibiskupském paláci (Wurmova 9).

INFORMACE, OZNÁMENÍ, POZVÁNKY

Akademie věd České republiky zve všechny příznivce vědy a techniky na

7. týden vědy a techniky.

Pět měst v České republice nabídne možnost dozvědět se víc o vědě a vyzkoušet si její přitažlivost. Na programu jsou přednášky špičkových odborníků, prezentace zajímavých pokusů, workshopy, netradiční výstavy, vědecké kavárny, návštěvy laboratoří a akademických pracovišť. Ve spolupráci s Přírodovědeckou fakultou UP proběhne

Týden vědy a techniky v Olomouci ve dnech 5.–9. 11.

Bližší informace o programu:
<http://press.avcr.cz>

Katedra klasické filologie FF UP
pořádá v rámci grantového projektu FRVŠ
ve dnech 6.–7. 11. 2007
konferenci

Netradiční přístupy

k výuce klasických jazyků.

Program a další informace jsou k dispozici na
www.kkf.upol.cz.

Rapsodické divadlo ve spolupráci
s Českým katolickým dílem,
pod záštitou Metropolitní kapituly u sv. Václava
v Olomouci vás zve na premiéru
komorního představení

Ester – biblický příběh.

Arcidiecézní muzeum, sál Mozarteum,
30. 10. 2007, 19 hod.

Merrillův program 2008–2009

Kancelář zahraničních styků RUP vyhlašuje konkurz na roční stipendijní pobyt v USA. Hlásit se mohou studenti 2.–4. ročníků fakult UP občané ČR; možnost uplatnění studentů Lékařské fakulty UP je však značně omezena.

Podrobnosti o programu a formuláře přihlášek obdržíte v Kanceláři zahraničních styků RUP, Křížkovského 8, Olomouc a také na <http://www.upol.cz/fakulty/zahranizeni-a-sluzby/zahranicni-styky/merrilluv-program/>.

Termín odevzdání přihlášek je 31. říjen 2007.

Rektor UP
ve snaze povzbudit literární tvorbu studentů
a umožnit tvůrcům dialog s posuzovateli jejich práce
vyhlašuje

14. ročník veřejné literární soutěže pro studenty Univerzity Palackého.

Podmínky soutěže: předložit v oboru poezie 5–10 textů, v oboru próza (povídka, novela, esej) text do 30 stran, v oboru drama text hry, a to ve třech kopiích, z nichž každá bude označena jménem, fakultou ročníkem, studovaným oborem, domácí adresou a e-mailovým kontaktem. (Stranou se miní strojopis [počítačový text] o 30 řádcích a 65 úhovech.)

Závěrečný termín odevzdání prací je 31. březen 2008.

Za nejlepší práce budou uděleny ceny, a to 1. cena – 2 000 Kč, 2. cena – 1 500 Kč, 3. cena – 1 000 Kč.

Porota nemusí všechny ceny udělit. Ceny se nerozdělují ani nezdojují. Soutěžní práce budou hodnoceny odbornou porotou, kterou jmenuje rektor UP.

Výsledky soutěže budou vyhlášeny v květnu 2008 a zveřejněny v Žurnále UP. Autoři vítězů prací se zúčastní hodnotícího semináře.

Soutěžní příspěvky zasílejte na adresu: Sekretariát rektora Univerzity Palackého, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc; obálku označte heslem „Literární soutěž“.

• UDÁLOSTI • UDÁLOSTI • UDÁLOSTI •

Nejmladší vysokoškoláci ČR byli imatrikulováni v Olomouci

■ V prostorách Moravského divadla Olomouc složila 17. 10. stovka žáků základních škol a víceletých gymnázií slavnostní imatrikulační slib, obdržela vysokoškolský index, a stala se tak nejmladší částí akademické obce Univerzity Palackého. *Zájem o studium na „Univerzitě dětského věku“ byl velký, proto jsme posledních čtyřicet přihlášených museli odmítnout. Celkem se přihlásilo sto čtyřicet zájemců jak z olomouckých škol, tak i škol nacházejících se mimo město Olomouc, sdělil Žurnálu UP M. Grass, mluvčí projektu „Univerzity dětského věku“, jejímž smyslem je hravou formou přiblížit svět přírodních věd a divadla.*

V tuzemsku jedinečný projekt je sestaven jako cyklus atraktivních přednášek, které budou probíhat každou středu v rekonstruovaných prostorách Moravského divadla Olomouc. Z imatrikulované stovky dětí jsou plně dvě třetiny ve věku od 10 do 12 let; nejmladší dítě, které v České republice složilo slavnostní imatrikulační slib a v současné době již drží v rukou svůj studijní průkaz, má osm let.

A co tyto děti čeká? V průběhu studia, které bude ukončeno těsně před vánočními svátky, si vyzkoušejí systém vysokoškolského studia, a to snad se vším, co k němu patří. V přednáš-

kách, které budou probíhat vždy jednou v týdnu, se dozvědí např. něco o tom, proč počasí nikdy nelenoší, neboli jak vzduch a voda umějí kouzlit, nebo také něco o tom, jak hledat jehlu v kupce sena. Jistě zajímavé budou také ty středy, které přinesou informace o slavných matematicích v duchu nevázném či ty hodiny, v nichž děti potkají prince, Pinocchia či Popelku a zjistí, jak např. vzniká divadelní představení a proč se o divadlu dá říci, že je dobře fungující stroj. Závěrem dětského studování se pak nejmladší posluchači UP mohou těšit na promoci

a diplom, které jejich několikatýdenní snažení završí. *Tuto chvíli si budete celý život pamatovat, protože znovu ji můžete zažít pouze při zahájení řádného vysokoškolského studia,* řekl po slavnostním aktu V. Kozušník, ředitel Moravského divadla Olomouc těsně před tím, než nejmladší vysokoškoláci, jejich rodinní příslušníci i zástupci UP povstali při studentské hymně *Gaudeamus Igitur*. Ta celý akt uzavřela.

Univerzita dětského věku je organizována v rámci projektu Medializace vědy (MedVěd) Přírodovědecké fakulty UP.

(Více informací na: <http://www.projektmedved.eu/UDV/>.)

M. Hronová, foto -tj-

Slova bez hranic 2007

■ Od úterý 2. do neděle 7. 10. v Olomouci proběhl druhý ročník mezinárodního festivalu poezie *Slova bez hranic*. Zúčastnili se jej básníci z Anglie, Austrálie, Česka, Číny, Maďarska, Německa, Polska, Skotska, Slovenska a Slovinska. Mezi jinými zde vystoupil hebridský mořeplavec I. Stephen se svými mořskými videobásněmi, maďarský zvukový básník E. Szkarosi, maďarsko-slovenský grafický básník a performer J. R. Juhász, australský cestovatel jihoafrického původu J. Mateer, česko-německý slammer J. Konečný či v Praze žijící čínská zpěvačka Feng-yün Song. Páteří programu byly hvězdy současné české poezie jako P. Hruška, S. Fischerová, M. Palla a I. M. Jirous. Poezie a hudba se snoubily při koncertu zpívajícího lyrika O. Janoty či při světové premiéře milostné úderné básně „1. máj“ M. Waneka zhudebněné P. Fajtem.

Došlo i k představení letošních projektů olomouckých překladatelů a nakladatelů, jimiž jsou antologie německého expresionismu *Držice v drzých držkách cigarety* R. Malého, sbírka *Kost přání/Wishbone* seвероirskeho básníka P. Muldoona v překladu P. Mikeše, sbírka jihotyrolského autora norberta c. kaseru *Městské rytiny a jiné krátké prózy* přeložená S. Eschgfäller a D. Vodou či sbírka *Napospas vlnám/Adrift* již zmi-

něného skotského básníka I. Stephena v překladu R. Hýska.

Festival *Slova bez hranic 2007* pořádalo občanské sdružení Detour Productions ve spolupráci s Divadlem hudby Olomouc, Hospodou U Musea a klubem Kaldera. Financován byl z prostředků Ministerstva kultury ČR, Visegrádského fondu, Česko-německého fondu budoucnosti, Olomouckého kraje a města Olomouc. Na editaci festivalového sborníku se podílel Výzkumný záměr „Pluralita kultury a demokracie“ pracovníků Katedry anglistiky FF UP.

Mgr. M. Knápková, foto archiv festivalu

Motto: Najdi pět rozdílů

■ Ve čtvrtek 11. 10. si zahraniční studenti vychutnali „Česko prezentaci“ v klubu 15 minut. *Sešlo se jich tam kolem stovky, a nejenom, že si mohli zazpívat písničku „Není nutno“, zapamatovanou z akce, kterou organizovala stejně jako i tentokrát studentská organizace ESN UP (Erasmus Student Network), ale mohli si zatančit i polku, ochutnat tradiční česká jídla a v kulturním kvízu si vyzkoušet, jaké jsou jejich znalosti o Olomouci, Univerzitě Palackého a České republice. Motto večera bylo „Najdi pět rozdílů mezi českým studentem a Erasmus studentem“. Po scénkách, ve kterých se objevila třeba i trojice Mikuláš, čert a anděl, to bylo určitě jednoduché odhalit.*

(Další fotografie jsou k dispozici na www.esnup.upol.cz.)

-ml-, foto archiv ESN

Nový slovník autorů světové literatury pro děti a mládež

V Nakladatelství Olomouc byl v září 2007 publikován elektronický slovník *Autorů světové literatury pro děti a mládež*, který je výsledkem několikaletého badatelského úsilí autorského kolektivu vedeného doc. V. Řeřichovou, CSc., z UP a prof. I. Dorovským, DrSc., z Masarykovy univerzity v Brně. Představuje jeden z nejvýznamnějších výstupů projektu MŠMT *Podpora a rozvoj nových přístupů k filologickému aspektu pregraduálního a celoživotního vzdělávání učitelů* a na jeho lexikografické podobě spolupracovala řada vysokoškolských pedagogů z UP. Z Katedry českého jazyka a literatury PoF UP se na zpracování hesel podíleli doc. V. Řeřichová, CSc., PhDr. H. Jodasová, Ph.D., Mgr. J. Sladová a Mgr. J. Vala, Ph.D., Katedru německého jazyka zastupovala Mgr. J. Poláková, Ph.D., a Katedru nederlandistiky FF UP Mgr. E. Toufarová. Členy autorského kolektivu jsou dále vysokoškolské učitelé z MU v Brně, TU v Liberci a Ostravské univerzity a vědecké pracovníci SAV v Bratislavě. Tvůrcem designu a technického zpracování je absolvent FF UP Mgr. K. Jindra.

Elektronická verze slovníku umožňuje prostřednictvím číselných odkazů v textu snadný pohyb mezi jeho jednotlivými částmi, např. z abecedně řazeného přehledu vývoje jednotlivých národních literatur, který upozorňuje na klíčová vývojová období a představuje významné tvůrce a jejich díla, do autorských medi-

lonů opatřených výběrovou faktografií. V nich také čtenář nalezne kurzívou označená díla přeložená do češtiny nebo slovenštiny a získá informace o titulech, jež se dočkaly divadelní dramaturgie, filmového nebo televizního zpracování. Celkem 960 autorských medailonů je pro úplnost doplněno fotografiemi spisovatelů, ukázkami z českých překladů a ilustracemi z knih. Pokročilým vyhledáváním může uživatel slovníku vybrat hledaných autorů zúžit podle žánru, jazyka a období. Lexikon rovněž poskytuje přehled nejvýznamnějších literárních cen udělovaných za tvorbu pro děti a mládež a nabízí i základní

charakteristiku časopisů vydávaných v jednotlivých zemích, a to jak časopisů určených dětským příjemcům, tak i teoretických periodik adresovaných odborné veřejnosti a dalším zájemcům. Uvedené informace doplňuje soupis nejdůležitější domácí a zahraniční odborné literatury. Studenti, ale i pedagogové, literární vědci, knihovníci či nakladatelé tak mají konečně k dispozici dílo, které usiluje o co neúplnější a neobjektivnější obraz vývoje i aktuální podoby zahraniční literatury pro děti a mládež.

Svým zaměřením a rozsahem představuje slovník ojedinělý informativní a studijní materiál, který zaplňuje dosavadní prázdné místo v řadě českých publikací reflektujících písemnictví pro děti a mládež.

Mgr. J. Hyplová

Jubilea

Prof. František X. Halas, CSc., sedmdesátiletý

Profesor F. X. Halas z Cyrilometodějské teologické fakulty UP se 18. 10. dožil sedmdesátilet. Nechce se tomu ani uvěřit, že už dovršil sedmou desítku let, zejména když se s ním častěji setkáváme nebo jsme s ním na katedře ve stálém styku. Mám-li mluvit za sebe, pak se často nemožu zbavit pocitu, jako bych jednal nikoli s kolegou, nýbrž s panem doktorem Halasem, s nímž jsem se na konci 60. let 20. století stýkal na brněnské filozofické fakultě jako pomocná vědecká síla. Od té doby, sice s přestávkami, jsme se setkávali při různých příležitostech až do doby, kdy k nám na UP přišel jako vysokoškolský pedagog.

F. X. Halas se narodil 18. 10. 1937 v Praze v rodině významného básníka F. Halase. V roce 1960 ukončil vysokoškolská studia na FF UK v Praze jako promovany historik a o tři roky později se oženil s PhDr. D. Pojerovou, absolventkou romanistiky na brněnské univerzitě. Manželé Halasovi mají dvě, již prodané dcery a čtyři vnuky.

Halasovu odbornou dráhu můžeme rozdělit do čtyř časových úseků. Po promoci nastoupil do Pedagogického muzea Jana Amose Komenského v Praze ve funkci odborného asistenta (1960–1967). Po přestěhování i s rodinou do Brna byl zaměstnán v Kabinetu pro dějiny Univerzity J. E. Purkyně v Brně, kde působil až do září roku 1990. Tehdy nastoupil do diplomatických služeb našeho státu (tehdy ještě ČSFR, později ČR) jako velvyslanec při Svatých stolcích, při Svrchovaném řádu maltských rytířů a při republice San Marino. Post velvyslance ukončil k 31. 7. 1999.

Při svých pravidelných studentských exkurzích do Říma jsem se snažil s F. Halasem udržovat osobní i odborný kontakt. Několikrát si v římském „Velehradě“ povídal se studenty, účastníky exkurzí. Asi dva roky před skončením jeho diplomatické služby jsme se dohodli, že by mohl posílit Katedru církevních dějin a dějin křesťanského umění. Jeho reakce byla přívětivá a kladná. Tak od akademického roku 1999/2000 F. Halas nastoupil na CMTF UP jako odborný asistent. Po habilitaci na Filozofické fakultě UP byl ustanoven docentem (1. 3. 2000) a od 1. 9. 2006 po úspěšném profesorském řízení a jmenování prezidentem působí jako profesor církevních dějin.

Z bohaté publikační činnosti musíme vyzvednout především několik monografií. Za svého působení v brněnském Kabinetu se věnoval jednak dějinám univerzity a jednak osobnosti J. E. Purkyně, jehož jméno tehdy brněnská univerzita nesla. V roce 50. výročí univerzity (1969) vyšla tiskem dvousvazková edice *Dokumenty k dějinám Masarykovy univerzity v Brně* (1. svazek spolu s F. Jordánem, 2. je celý Halasovým dílem), jež však mohla vyjít až po pádu totality. *Soupis korespondence J. E. Purkyně* vzbudil nejprve určitou nedůvěru, avšak po příznivých recenzích dílo vydalo nakladatelství Academia v roce 1987. Kniha obdržela dokonce cenu Literárního fondu za vědeckou publikaci.

Po ukončení diplomatické mise získal od MZV ČR v roce 2002 výzkumný grantový projekt, jehož výstupem se stala rozsáhlá monografie (759 s.) *Fenomén Vatikán* (CDK Brno 2004). Obsah knihy vymezují podtituly: *Idea, dějiny a současnost papežství, Diplomacie Svatého stolce, České země a Vatikán*. Protože atraktivita a současně obecná neznalost dané problematiky v současné české společnosti byly potřebovala ještě další rozpracování daného tématu, což by však přesáhlo únosnost míru rozsahu zmíněné publikace, autor připravuje pokračování v další knize. Opomenout nelze ani rozsahem drobnější publikaci *Neklidné vztahy* (Trinitas, Svitavy 1998).

S manželkou Dagmar se stal profesor Halas ještě v době totality hlavním činitelem při překladu a vydávání *Jeruzalémské bible*. Tento ediční počín je před dokončením.

Vedle překladatelské činnosti, zejména z francouzštiny, je profesor Halas autorem desítek studií publikovaných doma i v zahraničí. Jeho kompletní bibliografie vyjde v nejbližším sborníku CMTF UP „Acta theologica“. Vyjádřit v těchto omezených podmínkách univerzitního periodika bohatou a mnohostrannou vědeckou, popularizační a pedagogickou činnost není možné.

Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění spolu s CMTF a akademickou obcí UP přeje profesoru F. X. Halasovi ještě mnoho let prožitých ve zdraví a úspěšné vědecké činnosti. Mnogaja ljeta!

Prof. M. Pojsl, vedoucí Katedry církevních dějin a dějin křesťanského umění CMTF

Adresné informační služby knihovny pro vyučující a postgraduální studenty

V současné době není vůbec snadné sledovat všechny tištěné a elektronické informace, které se týkají nějakého vědního oboru. Narůstají geometrickou řadou. Možná jsou někdy redundantní, ale to odborník pozná, až je prostuduje. Nezbyvá mu tedy, než sledovat vše, vybírat, třdit a případně uchovávat ty informace, které jsou pro jeho odborné zaměření relevantní.

Vzhledem k tomu, že se jedná o úkol dost náročný, nabízí Knihovna UP vyučujícím a postgraduálním studentům určitou pomoc v podobě adresných informačních služeb. Principem adresné služby knihovny je zaslání informací uživateli prostřednictvím emailu, a to jen těch, o které má zájem. Knihovna nabízí dva typy těchto služeb:

1. SDI profil (Selective Dissemination of Information), tj. výběrové šíření informací, což v praxi znamená, že si vyučující stanoví širší nebo užší okruh svých odborných zájmů a automatizovaný knihovní systém každý měsíc vyhotoví seznam všech knih, videí a dalších dokumentů, které získala knihovna v daný měsíc do svého fondu a které současně odpovídají nastavenému profilu. Tento seznam je každý měsíc odeslán na emailovou adresu uživatele, který takto získá přehled o všech přírůstcích do knihovny týkající se jeho oboru.
2. E-noviny – služba, která zpravuje o všech změnách v elektronických informačních zdrojích dostupných na UP, informuje o nových odborných databázích, zkušebních přístupech apod. Také v tomto případě si uživatel vymezí svůj zájem, aby se dovídal o tom, co je pro něj důležité a nebyl zbytečně zatěžován jinými obory.

Tyto služby poskytuje knihovna zdarma a jejich nastavení, případné zrušení, je snadné. Je jen třeba kontaktovat oddělení bibliograficko-informačních služeb KUP, Zbrojnice, přezemí, dv. č. 159, email: bis@upol.cz, tel. 1744.

PhDr. L. Slezáková, KUP

Akce Britského centra Knihovny UP

Adjusting the Coursebook/Glamour of Grammar

Ve spolupráci s Pearson Longman pořádáme ve čtvrtek 8. 11. od 15 do 18 hod. dva semináře pro učitele středních škol, které povede P. Warwick. První seminář nabídne nejruznější techniky, jak aktivity obsažené v učebnicích upravovat a přizpůsobovat svým studentům, druhý přináší neotřelý pohled na systém anglických časů a různé způsoby jejich výuky.

Vstup volný, předchozí rezervace nutná. Akreditace MŠMT – účastníci obdrží certifikát o účasti. **Angličtina na 1. stupni ZŠ**

Ve spolupráci s Macmillan Education pořádáme v pátek 23. 11. od 9 hod. čtyřhodinový seminář pro učitele angličtiny na prvním stupni ZŠ, který povede O. Matuška. Seminář se věnuje základním principům: motivace, prezentace nové látky a její procvičování, vedení hodiny bez použití češtiny, komunikativní způsob výuky, total physical response a využití příběhů ve výuce (story-based approach). Seminář je veden v češtině a je vhodný i pro učitele s nulovou nebo velmi malou zkušeností s výukou malých dětí.

Vstup volný, předchozí rezervace nutná. Akreditace MŠMT – účastníci obdrží certifikát o účasti. **Semináře CAE Skills**

Ve spolupráci s British Council pořádáme dva semináře CAE Skills pro učitele připravující studenty na zkoušky CAE. V sobotu 24. 11. bude CAE Speaking a v sobotu 15. 12. CAE Listening. Semináře budou trvat od 9 do 12.30 hod., povede je A. Čerňušková, examinatorka Cambridgekých zkoušek. Vstup volný, předchozí rezervace nutná.

-bc-

Žurnál UP opět také online

Od prvního čísla nového ročníku můžete Žurnál UP opět číst nejen v jeho tištěné podobě, ale také v elektronické verzi jako Žurnál UP online.

Jeho adresa je www.zurnal.upol.cz.

Život není stojatá voda, musí to v něm neustále klokotat

Ríká se, že k tomu, aby člověk dosáhl téměř všeho, čeho by dosáhnout chtěl, stačí pevná vůle, touha a odhodlání. Životní postoj **Marcy Labanové**, absolventky Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého je toho názornou ukázkou. Slečna Labanová je člověkem s neuvěřitelnou touhou zdolat překážky, člověkem, pro kterého jsou výzvy solí života. *Život není stojatá voda. Musí to v něm neustále klokotat*, říká mladá žena, která týdeníku UP poskytla následující rozhovor:

Olomouckou univerzitu jste absolvovala v roce 1999. Můžete své následující životní kroky krátce shrnout?

Abyste můj životopis byl celistvější, musím zmínit i období před vysokou školou. Po absolutoriu střední školy jsem chtěla tzv. do terénu. Nejprve jsem tedy reprezentovala jistou firmu, komunikovala se s zákazníky, poté pracovala v zoologické zahradě. Později jsem si řekla, že od života chci víc a začala jsem studovat. V průběhu studia jsem také působila nějaký čas v Anglii, především kvůli zdokonalení se v angličtině. Na PŘF UP jsem absolvovala Systematickou biologii a ekologii. Velmi ráda vzpomínám na prof. V. Bičíka, který působí na Katedře zoologie a antropologie PŘF UP, protože to byl právě on, kdo mne později nasměroval do Centra asistované reprodukce Porodnicko-gynekologické kliniky FN v Olomouci LF UP. „Marcelko, jen se tam zastavte a mrkněte na punkci,“ pověděl mi tehdy. Já tam došla, podívala se na punkci a zůstala, jako embryoložka, další tři roky. Trvalo mi asi rok a půl, než jsem si osvojila metody. Poté jsem se začala zapojovat do projektů a participovala i na vydaných publikacích. O něco později pak přišla zajímavá nabídka, abych podobně centrum, soukromou Klinikou pro léčbu neplodnosti a ženských nemocí „rozjela“ v Brně. Byla to pro mne výzva, a ty já k životu potřebuji. Nabídku jsem přijala i přes vědomí, že to vůbec nebude lehká práce. Čekalo mne čtyřicet hodin práce denně, sedm dnů v týdnu. A výsledek? Centrum se podařilo nejen nastartovat, ale za mého působení dosahovalo unikátních výsledků práce. Ty jsem pak tlumočila na různých kongresech. Byla to ale denodenní dřina a poté rutina. Kdyby padla otázka týkající se mé vědecké činnosti, musela bych říci, že zdaleka není taková, jak by se asi čekalo.

A pak přišla ta zlomová přednáška v Belgii: Když jsem tehdy tammimu fóru sdělila výsledky naší práce, přišel za mnou sympatický, téměř bělovlasý Syřan s nabídkou, abych zkusila pracovat v jedné z největších nemocnic v Al Ain ve Spojených arabských emirátech. Zase ta výzva? Tentokrát nejen ta. Už tehdy mne totiž přitahovala poušť. Učarovala mi prostřednictvím televizního dokumentu o marockém Marathonu des Sables. Právě v poušti jsem později začala i trénovat vytrvalostní běh v poušti – ten extrémní etapový závod Saharou jsem se rozhodla zdolat.

Pouštní maraton, velmi zajímavé hobby. Ale ještě než se k němu dostaneme, musím se zeptat: Nemrzí Vás, že Vaše vědecká kariéra tak trochu pokulhává za veškerou ostatní činnost?

Samozejmě, vědecká činnost je podstatná. Znám ovšem lidi, kteří hodně publikují, ale když je potom

postaví k práci, tak jsou „ztraceni“. Jsou výborní pro vědecké psaní, se skalpelem v rukou to s nimi už tak růžové není. Já ráda píšu, ráda přednáším, přesto jsem spíše rutině. Jsem přesvědčena, že je velmi nutné projít si základní praxi. Doba, kdy se i já naplno ponořím do sísiřovské práce odhalování nových skutečností jistě ale přijde také.

Čemu se v Al Ainu nyní věnujete?

Po roce práce v Emirátech jsem humánní medicínu na čas opustila. Jednoduše proto, že pravidla této arabské země jsou natolik odlišná, že i když jsem se je snažila akceptovat, u některých to zkrátka nebylo možné. Když jsem tedy dostala nabídku účastnit se projektu, jenž se zabývá záchranou ohrožených druhů zvířat mě známou metodou in vitro fertilizace, dlouho jsem neváhala. Unikátní projekt se zabývá endemitem Arabian tahr, který žije pouze ve Spojených arabských emirátech a částečně v Ománu. V této souvislosti se mi nabízí i cesta doktorského studia.

Tedy zpět k pouštnímu maratonu. Je jedním z nejtěžších sportovních disciplín. Věnovala jste se někdy nějakému sportu?

Ke sportu jsem měla vždycky klidný vztah. Od dětství jsem nepravdělně běhala, jezdila na kole, na koni, sem tam se potápěla, párkrát si skočila padákem, pěstovala horskou turistiku – nic z toho však profesionálně. Pouští mi učarovala náročností terénu. V průběhu vysílání onoho dokumentu mě okouzlili i lidé, kteří tento maraton běželi a sáhli si tak na dno svých sil. Výzva nebát se překážek v životě a stát se vnitřně pevným člověkem, mne velmi oslovila. K rozhodnutí, že závod poběžím, také velmi přispělo setkání s pětáctiletou maminkou tří dětí, která podobný maraton běžela v Jordánsku.

Co Vás k poušti tak přitahuje?

Miluji zabořit nohy do horkého písku, vyšplhat na nejvyšší dunu, sedět na ní a jen tak tiše poslouchat lehké švelevení větru a předpadávání písku... Poušť je úžasně spirituální místo. A pozor! Poušť není mrtvá krajina a ta marocká už vůbec ne. Nevěřili byste, kolik rostlinných a živočišných druhů zde lze spatřit.

Pro bližší představu – jaký je závod Vám to nedal dnem i noci spát?

O marockém Marathonu des Sables, který sestává z šesti náročných etap (celkem 230 km), se říká, že je jedním z nejtěžších. Už pro svůj terén – běh v poušti se nedá srovnat s jakoukoli jinou trati. Ale i přesto, že je tento maraton tak těžký, počet zájemců, kteří jej chtějí absolvovat, je mnoho. Pro „svou věc“ jsem získala dva britské přátele, které jsem poznala v UAE a využila možnosti vytvořit tříčlenný tým, který má při registraci přednost.

Každý závodník absolvuje před startem vstupní kontrolu. Kontroluje se nejen zdravotní stav, ale i obsah batohu. Neodstartujete např. bez jídla na sedm dnů, spacáku, kompasu, potůček pro ochranu při úštku hadem, světlic pro případ zbloudění či nalezení někoho poraněného. Pořadatelé zajišťují pouze stany pro přespání mezi jednotlivými etapami a vodu na cestu a na občerstvovacích stanicích (zhruba po 12 km.).

Jak dlouho jste se na závod připravovala?

Osm měsíců, bez trenéra. Ale měla jsem se svými přáteli výhodu. Tou bylo výborné podmínky k přípravě. Spolu s nimi jsem trénovala v oáze Al Ainu. V poušti jsme začali běhat nejprve kratší vzdálenosti s lehčím batohem a zároveň si zvykali na odlišný způsob běhu v písku, do něhož se boří nohy. Snažili jsme se zvládnout techniku běhu do prudkého kopce duny i dolů,

snažili jsme si zvyknout na námahu vykonávanou při teplotách 40–50 °C a přitom např. zjistili, že boty pro maraton se kupují o dvě čísla větší. Proč? Nohy ti – přinejmenším horkem – tak opuchnou, že v další etapě bys už svou velikost nenazula. Délky běhu jsme postupně prodlužovali, zátež batohu zvyšovali. A přitom nás někdy provázely písečné bouře a především puchýře, které někdy pokrývaly i celé plošky nohou. První puchýře člověk vnímá tak,

▲ V cíli: (Zleva) M. Furnes, M. Labanová, A. Rignall, pořadí 595

že si říká, ať už praskne... Ve výsledku jsme běhali tratě dlouhé 40 km. Vždycky, když už jsem si myslela, že o poušti už vím hodně, stalo se něco nečekaného a já začínala zase od začátku. Všechny překážky jsme vlně překonávali stylem pokus, omyl. Zmíním např., jak jsem přišla během tréninku o pár nehtů. Bylo to velmi bolestivé. Tehdy, celá zničená, jsem sedla k PC a hledala rady na internetu. Chtěla bych ale zdůraznit, že i tohle trápení má pro mne velký smysl. Právě v těchto těžkých chvílích, kdy se potím při tréninku v krajně s velbloudy a dunami, které mění barvy i tvar, hovořím sama se sebou.

Vzpomínám, jak jsem na jednom 30kilometrovém tréninku předběhla své přátele a místní farmář, jenž si myslel, že běžím závod, na mne volal: „Jsi nejlepší“ (arabsky „mambruk“). Právě na této trase jsem spatřila opuštěnou farmu, kterou dnes vlastním. Daroval mi ji zdejší kamarád i s velbloudem.

Jak tedy Maraton des Sables vypadal v realu?

Běžela jsem, společně s ostatními 749 závodníky, jeho 22. ročník. Start se uskutečnil 23. 3., doběhli jsme 2. 4. Já jsem měla v té době i vážné zdravotní problémy (vyhřeznutí ploténky v krční páteři). Přesto jsem se běhu nechtěla vzdát. Když nás na nákladních vozech potom vezli – zhruba pět hodin – do pouště, říkala jsem si, všichni jsou tak fit, co já tady vlastně dělám. Po celém dni trmácení jsme ale dostali francouzský sýr, víno a arabský chléb. Pamatuji si, že to byla úžasná vzpruha. Druhý den už probíhala zdravotní kontrola a kontrola připravenosti. Závod má jasně stanovená pravidla a neradno je porušovat, penále za

Dokončení na str. 5

OTÁZKY PRO PEDAGOGA

Pro pedagoga musí být velmi potěšující, vzpomíná-li na něj absolvent s uznáním a vřelými díky za jeho nasměrování v další pouti životem. Vzpomíná často i přednášející na své studenty?

Prof. V. Bičík, Katedra zoologie a antropologie PŘF UP: Na Marcelu Labanovou, absolventku Systematické biologie a ekologie, si vzpomínám velmi dobře. Byla to moje diplomantka a ve své diplomové práci řešila ontogenetický vývoj lokomoce a chování mláďat makaka po odstavu. A od opiček není ve fylogenezi tak daleko k člověku, proto jsem ji po ukončení jejího studia nasměroval do Centra asistované reprodukce Porodnicko-gynekologické kliniky FNO. Velmi úspěšně v takovémto centru pracuje pod vedením doc. Sobjka i další naše absolventka stejného oboru RNDr. Blažena Hladíková.

Marcela Labanová byla velmi nápádná studentka s mnoha zájmy a výbornou znalostí angličtiny. Vzpomínám si, že zorganizovala po náročných státních závěrečných zkouškách pro studenty své studijní skupiny na své zahradě večírek, na který jsem byl také pozván. Připravený program byl překvapivě velmi pestrý a sám jsem musel studentům také něco zarecítovat. Vzpomněl jsem si přitom, jak jsme např. s kolegou prof. J. Pazderou z LF navštěvovali jako studenti recitační kroužek Štáfeta, který vedl známý olomoucký kulturní pracovník Rudolf Pogoda.

Mnozí absolventi různých zaměření biologie a diplomanti zvláště občas zavítají na katedru, aby se pochlubili, jak se jim v praktickém životě daří nebo se svěřili i se svými problémy. Někteří se ocitli i ve vzdálených zemích a napíšu znenadání dlouhý dopis. Na takové dopisy vždy odpovídám a pečlivě si je uschovávám. Ale o velmi pozoruhodných aktivitách Mgr. M. Labanové jsem se dověděl až z tohoto rozhovoru. Budu moc rád, když se na Katedře zoologie a ornitologické laboratoři také někdy zastaví. Potěší to jak mne, tak i její dva bývalé spolužáky, kteří jsou na katedře zaměstnáni.

Transylvánský zápisník (IV)

Konečně pár slov o škole

Opět se hlásím ze země, v níž byl před časem z úřadu odvolán prezident Traian Basescu – přý totiž devatenáctkrát porušil ústavu... (Zájemci o politiku či komediální žánry mohli sledovat bouřlivé rozpravy z Parlamentu; vězte, že naši poslanci jsou proti svým rumunským kolegům naprosto brádkoví). Ale opusťme sféru politiky, v tomto díle bych se rád věnoval škole.

Cluj-Napoca je třístatisícová univerzitní město, třetí největší v Rumunsku. Charakterem je dosti podobné Olomouci, protože právě díky studentům zdejší Babeş-Bolyaiovy univerzity žije město čilým studentským životem; je tu mnoho studentských hospod, jazzových a rockových klubů, studentských divadel apod. Bez univerzity by na tom byla Cluj podobně jako mé domovské město: velké – spíše větší – město bez života (srovnej Olomouc o letních prázdninách...). My olomoučtí studenti (studijní nabídky využila také spolužačka M. Fingerová) zde fungujeme v rámci Fakulty historie a filozofie (mají tady trochu jiné členění, než známe z UP) na Institutu historie. Zdejší „katedra“ má v zásadě dvě budovy: jedna je především „kancelářská“ s pracovnicemi vyučujícími, druhá část katedry se nachází v hlavní budově univerzity. Oba domy pocházejí z doby rakousko-uherského mocnářství a jsou v dobrém stavu. Myslím, že tato fakulta patří k těm privilegovanějším.

Profesoři nás přivítali docela vřele, což bylo pozitivní, protože jsme si tu zpočátku připadali jak padlí na hlavu po zimním spánku. Na katedře – zde výrazněji než u nás – převažují muži nad ženami. Vyučující si velmi zakládají na tom, že mluví plyně alespoň anglicky, nosí typický oděv intelektuála (tí méně „formální“ mají na sobě saka a kalhoty blíže nespecifikovatelných zeleno-hnědých odstínů, mnozí jsou však oděni v obleky tmavých barev se vším všudy – boty, kravata,

košile) a vůbec se celkově snaží budit dojem protřelých světáků. Jsou velmi ochotní, ale podle dosavadních zkušeností někteří naslibují víc, než jsou reálně schopní či ochotní splnit.

Další klíčovou institucí, o které se musím zmínit, je zdejší ústřední knihovna a její fakultní pobočky. Hlavní budova je opět darem Rakousko-Uherské dynastie městu a je budována přímo pro knihovnické potřeby. Ve srovnání se Zbrojnicí působí celkem staromódně. Avšak má svůj specifický styl – takže není špatná. Funguje zde stejný vyhledávací systém jako ve VKOL – knihy se tu však stále objednávají pomocí praprodávacích lístečků. Anglická verze vyhledávače zde neexistuje, tudíž klikám spíše intuitivně a lovím vzpomínky z domova; prostě fajn. Co se týká studentů: po knihovně se jich „poflakuje“ mnoho a zdá se mi, že zde skutečně studují. Móda notebooků do těchto míst ještě v plné míře nedorazila, surfovat zde tedy není na čem. Vlastně je: na pevných počítačích a za poplatek. V Cluj-Napoca ještě neplatí u nás dosti rozšířený názor, že student bez přenosného počítače je totální loser a asociální živel. Suma sumárum – ve Zbrojnici je to přece jen jiná. Avšak pozor! Notebooky a digitální přefocování čehokoliv je zde v lepším případě nahrazeno kopírováním: kopíruje se snad všude, levně a hlavně moc. Skutečně, kopírovací služby tu poskytují snad každý druhý, jen v areálu kolejí je jmeně osm kopírovacích firem...

Samostatnou kapitolou jsou pak koleje, respektive život na nich a v jejich okolí. Že to není nic moc, jste jistě pochopili z minulého příspěvku. Svě tvrzení dnes ještě podpořím popisem kolejní kuchyňky. Je na každém patře, nechybí v ní malý sporák a dřež. Potravu zde však připravujeme jen s největším odporem. Jednoduše proto, že studenti zde vaří, vaří a va-

▲ Hlavní budova Babeş-Bolyaiovy univerzity, Cluj-Napoca

ří, ale neuklízejí... Vrší se zde neumyté pánve, sporák je pokryt neidentifikovatelnou vrstvou toho, co z hrnců vyteklo, umyvaadlo je ucpáno kousky brambor, zeleniny či vajgly od cigare, odpadkový koš se již začíná tvořit všude kolem samé nádoby, protože ho nikdo nevyváží... Ke kolejní pohodě tu studenti moc nepřispívají ani tím, že jsou vesměs velmi hluchní, milují tyžny hudby, které já nemusím a i zde je znám zlozvyk s „típáním vajglů“ přímo na chodbě. A protože je velmi rozšířený, je zde slušně naneseno...

Popisované kolejní dění se do jisté míry přenáší i do okolních hospod, kterých je v kampusu požehnaně (ještě víc než shora zmiňovaných kopírek, pochopitelně). Pije se v nich hodně, což je přirozené, vyhrává zde zase ta příšerná hudba z kolejí, to považují také za přirozené, ale kde se zde vzal ten zvyk pít v hospodách pivo (vede domácí Ursus) převážně lahvové a ještě k tomu nepochopitelně nepřirozeně přímo z flašky, prostě nevím. Co na to říci? Jen prostě: Jiný kraj jiný mrav...

F. Jemelka ve spolupráci s M. Hronovou, foto M. Fingerová

„Život není...“

to nestojí. Na jedné straně s nejistotou, na straně druhé s vědomím, že oštěpař Železný byl kvůli zranění před mistrovstvím Evropy také měsíc mimo trénink, jsem se tedy rozběhla do první etapy. Kupodivu vše proběhlo naprosto v pohodě – jen pár dun, pár rovných úseků s kameny... Doběhla jsem – i s „Gregorym“ – tak jsme pojmenovali mé zranění, se slzami dojetí v očích. A také druhý den byl skvělý. Protože miluji poušť, dny mne nabíjely energií, v hloubi duše jsem si dokonce zpívala. Maroko je překrásné místo, poušť je tak živá, plná květin a barev. Velmi náročný byl čtvrtý den, když jsem běžela 70kilometrový úsek. My jsme si jej rozdělili – nejprve jsme uběhli 52 km, zbytek po krátkém spánku. Nikdy nezapomenu na tu chvíli, kdy jsem z ničeho nic zaslechla šelest, podobný kapkám deště, za mými zády. A když už jsem se chtěla otočit, mījela mne tři štíhlá těla běžců. Běželi tak lehce, jakoby se bez vznášeli nad pískem. Fascinující... Během pár vteřin byli pryč. Všichni kolem tleskali a provolávali bravo. Právě totiž proběhli ti nejlepší, které organizátoři pustili na trať až tři hodiny po našem startu. Předposlední etapu jsem už bojovala sama se sebou, tělo už bylo tak unavené, puchýřů na ploskách a prstech nohou jsem měla nepočítaně. Z některých prstů jsem ani náplasti raději nesundávala, protože nehty na nich držely jen díky nim. Pomoc organizátorů jsem však odmítla. Zkušenosti jiných mi radily, že s uřezanými puchýři je běh ještě horší. Vlastnoručně jsem je tedy propíchovala, desinfikovala a běžela dál. Byla to velmi náročná etapa. Večer jsem ve stanu padla únavou. Myslím, že jsem ten den rozhodně nebyla jediná. Ráno nám organizátoři maratonu sdělili, že jeden ze závodníků zatížení organismu nepřežil. Poslední den, i přes velkou únavu, jsem se bojovně znovu rozběhla. Zbývalo pouhých 11 km. Když jsem pak doběhla do cíle, ne-

vnímala jsem, že držím medaili, že mne někdo objímá, že všichni skandují. Lhostejná mi byla i bolest, již se hlásilo mé zranění. Jediné, na co jsem myslela, bylo sednout si, zout boty a jít. Polovinu jídla, které jsem však dostala, jsem pak rozdala hladovým marockým dětem, které kolem mne pobíhaly. Nechala jsem jim i své boty, v nichž bylo především odříkání a které bych stejně už nikdy nenazula. Pociť štěstí z dokončeného maratonu byl obrovský.

Běžela byste tedy znovu?

Ano, ten pocit úplného propadu, ten pocit úplného vítězství, vítězství sama nad sebou, nad zraněním, ale i proto, že tam neuvěřitelně pulsuje přátelství a atmosféra. Dnes jakékoli starosti všedního života беру s nadhledem. Maraton není totiž jen otázkou svalů, ale také psychiky, odhodlání a cíle. A dokončit takový závod není otázka showmanství, ale projev lidství vůči sobě samému, projev toho lepšího, co je v nás a co pomáhá jít dál nejen nám, ale i těm ostatním okolo nás. Když jsem běžela zhruba dvoustý kilometr, došla jsem k myšlence, že s velbloudy přeju rozsáhlou poušť Empty Quarter (Rub Al Khali, UAE). Jejím rozloha je dva tisíce km. Chci ji zdolat především pro charitativní účely, konkrétně na podporu center pro autistické děti. Dnes už můžu říci, že plán na uskutečnění této cesty se začíná rysovat, zájem např. projevil česká ambasáda v Abu Dhabi, spolupráci nabízí i FTK UP. Centrum by mělo vzniknout rekonstrukcí mé farmy.

Jak konkrétně by na tomto projektu participovala Fakulta tělesné kultury UP?

S doc. V. Karáskovou, vedoucí Katedry pohybových aktivit FTK UP jsme se mj. dohodly na tom, že by do rozvrhu studentů Aplikované tělesné výchovy mohl být zařazen „čéčkovský“ předmět, jenž by se specializoval na práci s dětmi postiženými autismem. Studenti, kteří

Dokončení ze str. 4

nastudují metodiky a zvládnou alespoň základy práce s taktó postiženými dětmi, by mohli přijet i do UAE na stáž (výměnné pobyty). Proč autisté v poušti? Poušť je duchovní místo. Autistické děti, které velmi těžce komunikují s okolním světem, se zde mohou cítit, jako by autisty nebyly. Najdou v poušti uklidnění, relaxaci. A proč zrovna autisté? Budu naprosto upřímná: Má sestra má autismem postižené dítě. Znam tedy problematiku zblízka a také vím, že se o autistech velmi málo ví. V ČR a v Evropě obecně převažuje názor, že je autismus geneticky podmíněná nemoc, čímž odpadá možnost dítěti pomoci. Já si myslím, že to až tak úplně není. Ale to bychom odběhli úplně k jinému tématu. Nicméně, tento projekt jsem domýšlela právě v době, kdy jsem běžela maraton. Některé nitky se spojily, některé plány dosáhly ukotvení. Právě – a snad i jediné – v poušti jsem schopna spoustu věcí dořešit...

Prosazujete krédo, že pokud má někdo odhodlání, touhu a vůli, dokáže mnohé. Anebo jinak: Přes překážky ke hvězdám? Platí ona slova pro Vás bez výjimky?

Ne. Stalo se mi, že i když jsem chtěla moc pomoci, nešlo to. Ale to bych se rozhovořila o mém niterném soukromí, o období, kdy byla velmi vážně nemocná má máma. Bohužel, tehdy i má vůle, odhodlání a touha nepomohly. Od té doby si říkám, že pokud nejde o život, nejde o nic. Je stokrát lepší bojovat s překážkami, které jsou podle mne zdolatelné vždy – pokud jim dáme dostatečný čas, náš um, snahu a vytrvalost, než bojovat s nepřizní osudu, na který nemáme žádný vliv a kde jediné, co nám zbývá, je jej přijmout.

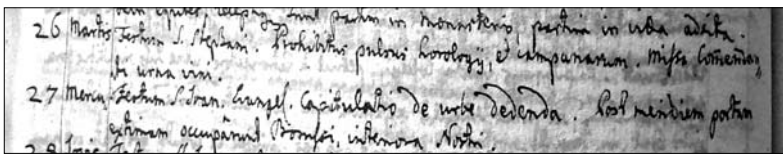
Etapy závodu a jejich popis s mapkami najdete na www.darbaroud.com.

Ptala se M. Hronová

Rektoři olomoucké univerzity v letech 1573–1860

49. KLAUSAL (Klouzal) Joannes (Jan), S.J., Phil. Dr., Theol. Dr. (* 3. 5. 1687 Velvary – † 15. 9. 1768 Praha), rektor od 29. 5. 1740 do 10. 10. 1743

(II) Výuka na olomoucké univerzitě byla sice v říjnu 1741 zahájena, ale studenti obětovali mnoho času pracím při budování obranných šancí kolem města, přičemž je vedl jistý augustinián ze Šternberka. V polovině prosince 1741 překročily dvě pruské armádní kolony moravské zemské hranice – jednu kolonu, pochodující přes Bruntál, komandoval generál Fridrich Šebestián Wunibald Truchseř z Waldburgu, velení druhé koloně, směřující na Opavu, svěřil pruský král Fridrich II. generálovi polnímu maršálovi Kurtu Kryštofu hraběti Schwerinovi. Na Moravě se Prusové s odporem nesetkali, poněvadž zdejší garnizony nebyly početné – v samé Olomouci měl pevnostní komandant generál polní strážmistr Josef svobodný pán Terzi k dispozici toliko 1200 mužů včetně zraněných či nemocných. Válečná rada při vídeňském dvoře si byla vědoma, že olomoucká posádka není s to město bránit, a tak nařídila komandantovi Terzimu, aby dohodl s generálem polním maršálkem Schwerinem, jenž se 24. prosince 1741 spojil s generálem Truchseřem ve Šternberku a blížil se k Olomouci, čestnou kapitulací.

▲ Záznam v diariu rektora olomoucké jezuitské koleje a univerzity Jana Klausala, S.J., o událostech ve dnech 26. a 27. prosince 1741: „26 Martis Festum S. Stephani. Prohibitus pulsus horologii et campanarum. Missa Commendantis urna vini. 27 Mercu Festum S. Ioan. Evangel. Capitulatio de urbe dedenda. Post meridiem portam extimam occuparunt Borussi, interiora Nostris. (26., úterý. Svátek sv. Štěpána. [Bylo] zapovězeno odbíjení orloje a zvonů. Veliteli [pevnosti] generálu polnímu strážmistru Josefovi svobodnému pánu Terzimu bylo] posláno vědro [56,6 litru] vína. 27., středa. Svátek sv. Jana Evangelisty. Z města [byla Prusům] dána kapitulace. Odpoledne obsadili vnější bránu Prusové, vnitřní naši.“ Moravský zemský archiv v Brně, fond E 28 Jezuité Olomouc, sign. Knihy II/7, fol.

mi dvěma jezuiti v kanceláři koleje. Navíc byla jezuitská kolej 9. a 30. ledna 1742 donucena zaplatit Prusům ve dvou splátkách válečnou kontribuci v celkové výši 266 zlatých a 6 krejcarů a do koleje se nakvartýrovalo dalších deset pruských důstojníků. 28. ledna 1642 dorazil do Olomouce sám pruský král Fridrich II. se svým bratrem, princem Augustem Vilémem. Monarcha se nejprve ubytoval v biskupské rezidenci, ale po dvou dnech se přestěhoval do domu Marie Magdaleny Ricciové na Dolním náměstí (nynější č. 16), aby prý nepůsobil olomouckému biskupovi Jakobu Arnoštu hraběti z Lichtensteina-Castelcornu potíže. Biskupské tabule se však král nevzdal, a tak biskup Lichtenstein musel nadále pořádat pro pruskou generalitu hostiny, které ho denně přišly na sto zlatých. Olomouc pruský panovník opustil 5. února 1742, aby připravil prusko-saské obléhání Brna a jeho obsazením si otevřel cestu na Vídeň.

Jak zaznamenal ve svém diariu rektor P. Jan Klausal, vyjel olomoucký kráský hejtman František Antonín hrabě Šubíř z Chobyne, doprovázen „vojenským oficírem“ a trubačem, již 20. prosince 1741 vstříc pruským oddílům, aby se dotázal generála polního maršála Schwerina, zda přichází jako přítel, či jako nepřítel. Schwerinova odpověď, dodaná po třech dnech, byla písemná a sdělovala, že pokud bude přijat přátelsky, hodlá zemi šetřit, ale kdyby se vůči němu vystupovalo nepřátelsky, budou následky tomu přiměřené. A tak mnozí Olomoučané, zejména zdejší nobilita, místo štědrovečerních příprav rychle balili zavazadla a město opouštěli. O Štědrém dnu ráno byl v pevnosti vyhlášen poplach, všichni bojeschopní muži včetně studentů posledních ročníků gymnázia a univerzity se ozbrojili a obsadili hrady, zatímco pruské jednotky zaujímaly postavení poblíž kláštera Hradiska. Pruská generalita v čele se Schwerinem se pak nechala pozvat premonstráty na pozdní božehodový oběd.

Na základě dohodnutých podmínek došlo 27. prosince 1741 k postupnému obsazení Olomouce pruskou armádou. Nazíří rektor, kancléř a děkani obou fakult uvítali generála polního maršála Schwerina jménem univerzity, jenž jim dal přednost před olomouckými senátory. Byli přijati „benigně“ (přívětivě), jenže devotní úsměv zamrzl akademickým hodnostářům na rtech, když jim městská rada přikázala, aby v jezuitské koleji ubytovali a živili 50 pruských vojáků s jejich kapitánem v čele. Snažili se vyjednávat, ale to už Prusové vtrhli do kolejní budovy a obsadili její prostřední patro. Stravu pak dostávali v muzeu (studovně) teologů a pruský kapitán si vymínil, že bude stolovat s rektorem, kancléřem a další-

Úspěch studentů...

Dokončení ze str. 1 v kategorii magisterských prací a získal také cenu za nejlepší práci na konferenci, třetí místo v téže kategorii získal L. Krejčí a v rámci kategorie seminárních a bakalářských prací získal 2. místo J. Pánek. Čtvrté místo v kategorii seminárních a bakalářských prací a pověstnou „bramborovou“ medaili získal S. Štastný. Svůj příspěvek, avšak bohužel bez umístění, prezentoval i O. Hobza. K úspěšnému průběhu konference přispěli také nemalým dílem studenti zajišťující konferenci za Katedru geoinformatiky UP organizačně – A. Brychtová, L. Burianková, V. Pászto (který zároveň na konferenci představil svou bakalářskou práci v nesoutěžní kategorii), S. Popelka a A. Vondráková.

A. Vondráková, 1. ročník navazujícího studia oboru Geoinformatika

23. dubna 1742 před šestou hodinou ranní vstoupili do Olomouce císařští husaři. „Salutatit hodie P. Rector cum P. Cancellario et 2. alijs DD. Serenissimum Principem Carolum Lotaringum in Domo Episcopali (Dnes pozdravil páter rektor s páterem kancléřem a dvěma dalšími nejjasnějšího pána pana knížete Karla Lotrinského v biskupském paláci),“ dozvídáme se z rektorského diariu. Dne 24. dubna navštívil princ Karel jezuitskou kolej; v Olomouci se princ zdržel do 28. dubna 1742, kdy přemístil svůj hlavní stan do Prostějova. Po pruském vítězství u Chotusic

17. května 1742 dal Fridrich II. přednost separátnímu míru, uzavřenému 11. června ve Vratislavi, jímž dosáhl přivtělení Slezska (bez Opavska, Krnovska a Těšínska) a Kladského hrabství ke Království pruskému.

Jak vídeňský dvůr, tak olomoucký magistrát nehodlali napříště připustit, aby Olomouc padla kdykoli v budoucnu nepříteli tak snadno do klína, jak tomu bylo o vánočních svátcích roku 1741. Proto se neprodle začalo s opravami městského opevnění s výhledem na proměnu Olomouce na mohutnou bastionovou pevnost, odpovídající novým koncepcím fortifikačního stavitelství. Od 5. května 1742 se „šancovní práce“ opět účastnili studenti, a když byly práce na jim přiděleném bastionu 26. června ukončeny, oslavili to studenti nočním pochodem za doprovodu hudby přes město; dotyčné opevnění bylo nadále nazýváno „Studentské šance“. Bojeschopnost akademiků byla dále posílena, když regent konviktu po konzultaci s jezuitským provinciálem dovolil 16. prosince 1742 šlechtickým konviktorům zúčastňovat se „rytířských cvičení“ na stavovské akademii.

Rektor P. Jan Klausal strávil v Olomouci ještě devět měsíců následujícího roku 1743, přičemž mj. ve svém diariu uvedl, že 1. května bylo město o čtvrté hodině ranní probuzeno studentským muzicírováním před kostelem Panny Marie Sněžné – je to však poslední záznam v diariích olomouckých jezuitských rektorů o tomto sice pěkném, leč spáči nenáviděném obyčeji. Dne 10. října 1743 páter Klausal z Olomouce odcestoval, aby se opětně ujal úřadu rektora jezuitské koleje a gymnázia v Jičíně; pobyl tu do poloviny října 1746. Od 18. listopadu 1746 do 22. října 1749 řídil P. Jan Klausal jezuitskou kolej, gymnázium, seminář sv. Barbory a Rozálie u Kutné Hoře a jezuitskou rezidenci v Golčově Jeníkově (opatřené roku 1657 nadací Marie Magdaleny Juliany řečené Roe, vdovy po Martinovi Maximiliánovi svobodném pánu z Golče). Novou budovu kutnohorské koleje (v níž je nyní umístěno městské muzeum) jezuité postavili v letech 1667–1700 vedle chrámu sv. Barbory, jenž jim byl spolu s kostelem sv. Jiří a městskou školou postoupen při jejich příchodu do Kutné Hory roku 1626. Kolej, školní budova či jezuitské kostely se však zřejmě stavebně upravovaly, poněvadž rektor Klausal byl v Kutné Hoře činný též jako prefekt stavby. Poté byla P. Janu Klausalovi opět svěřena jezuitská kolej s gymnáziem v Jičíně, a to od 1. listopadu 1749 do června 1754; od 7. července 1754 do září 1758 byl – rovněž podruhé – rektorem novoměstské jezuitské koleje v Praze a konzultorem provincie. Do třetice vedl páter Klausal jako rektor jičínskou jezuitskou kolej od 17. září 1758 do října 1762. Řádovou penzi trávil ve svatoklimentské koleji na Starém Městě Pražském, přičemž působil jako konzultor provincie a zpovědník; v Klementinu též P. Jan Klausal ve vysokém věku 81 let dne 15. září 1768 zemřel.

Prof. J. Fiala, CSc.

(Pokračování příště)

Soupis rektorů olomouckého vysokého učení najdete na webových stránkách UP www.upol.cz v oddíle O univerzitě/Historie a současnost.

Věda a akademická svoboda

Z různých zdrojů – v neposlední řadě z webových stránek naší univerzity – jsem zaregistroval, že v posledních týdnech probíhá poměrně ostrý spor mezi Centrem inovativního vzdělávání na Pedagogické fakultě UP a Klubem českých skeptiků – Sisyfos. Jádro sporu je poměrně konkrétní, jeho kontext je však dosti obecný a podle mého názoru i významný a smím-li, rád bych jako člen naší akademické obce přičinil několik poznámek.

Jde o to, že v rámci letních pracovních setkání, které CIV pořádalo o letošních prázdninách jako formu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, vystoupil i astrolog Milan Gelnar s přednáškou „Výchova dětí podle znamení“. Český klub skeptiků – Sisyfos, sdružení vědce nejruznějších profesí, se nad tímto faktem pozastavil a vyjádřil své podivení (hraničící oprávněně s rozhořčením) dopisem rektorovi a dalším odpovědným institucím. Paní Ing. Assenza, vedoucí zmíněného centra, publikovala na webových stránkách své instituce poměrně obsáhlou odpověď (pod názvem „Klub Sisyfos a snahy o omezování akademické svobody“), v níž se pouští i do obecnějších debat o povaze vědy, o smyslu akademické svobody a o dogmatismu a toleranci. Protože se zabývám filosofií a v jejím rámci podobnými problémy (i když nijak speciálně), cítím potřebu se ke sporu a k textu paní kolegyně vyjádřit.

Nejvíce mě na celém sporu překvapuje jeho nepochopitelnost. Ing. Assenza se na jedné straně kriticky ohrazuje proti klubu vědců, jimž leží na srdci, aby univerzity dodržovaly zásady vědeckého bádání, a přitom na druhé straně objektivně hájí astrologii. Tomu nerozumím. Doufám, že tohle podivné zmatení nemá na svědomí nějaká zlá vůle. Chci se domnívat, že jde o nedorozumění nebo o neujasněnost některých pojmů. Smím-li, rád bych přičinil několik poznámek.

Ing. Assenza se zaštiťuje akademickou svobodou a demokracií, v níž žijeme, a předpokládá, že odmítání astrologie je v rozporu s těmito cennými výdobytky. Je prý třeba cítit svobodu bádání a předem nevylučovat nová témata a neotřelé metodické postupy, už prý také proto, že sama věda se často musela smířit s tím, co v minulosti mnohokrát vehementně popírala.

První, co je podle mého názoru v argumentaci Ing. Assenza nesprávné, je záměna „témat“ a „metod“ s obecnými zásadami vědecké práce. Myslím, že bychom se mohli shodnout, že akademická svoboda a demokratické prostředky umožňují svobodnou volbu témat a konkrétních metodických postupů, že však se „svobodnou volbou“ zásad vědecké práce už to není tak jednoznačné. Nikdo určitě nebude nic namítat proti tomu, že nelze „zastávat jeden směr ve vědě, vzdělání a politice“, jak poznamenává Ing. Assenza, že je užitečné „prezentovat rozličné přístupy“ a že kdybychom chtěli „vyloučit některá témata a myšlenky z akademických debat“, mohli bychom se podobat těm, kteří tak činili celých čtyřicet let v totalitním režimu. Pak bychom tu zase měli stav, před nímž právem Ing. Assenza varuje, a „různé skupiny“ by si osobovaly právo „na vymezování toho, co se má a nemá tolerovat“. Vzdalovali bychom se ideálům demokracie a likvidovali bychom také ideál akademické svobody. Podle mého názoru je však už sporné, zda stejnou toleranci a „svobodu“, stejný odpor k „monopolu vědeckosti“ lze uznávat v okamžiku, kdy se ptáme na „zásady“ vědecké práce, na samotné principy vědecké metodologie. Obávám se, že tady už žádná „demokracie“ platit nemůže. Snad lze uvést příklad: byly doby, kdy se nesmělo bádát nad těmi tématy z historie, které se nelíbily komunistickému režimu. Tato témata byla tabu a bylo vskutku nařizováno, co se smí a nesmí. Jenže každý soudný člověk musí uznat, že když už si dnes nastěší můžeme v historii vybírat témata podle libosti, příkaz k jejich vědecky přísnému metodickému zpracování zůstává stejný. Ať zkoumám dříve zakázané téma „Procesy padesátých let“ nebo dříve velmi populární téma „Velká říjnová revoluce“ musím jako skutečný vědec v obou případech splňovat tytéž obecné metodologické požadavky. Když tedy Ing. Assenza tvrdí, že „neexistuje vědecká autorita

stojící nad ostatními“ – nemá v tomto ohledu tak úplné pravdu. Taková autorita ve vědě existuje – nikoli ovšem jako osoba nebo skupina, ale jako imperativ cítit zásady vědecké práce.

Klub Sisyfos, pokud mohu sledovat jeho stránky, nikdy nehodlal vybízet k selekci témat ani je autoritativně neurčoval. To, nad čím se snaží bdít, je právě důsledné uplatňování zásad „vědecké“ práce. Ing. Assenza si ostatně tohoto faktu správně všimla – ví, že „kritici CIV“ (tedy Klub skeptiků) tvrdí, že „vědeckost spočívá v metodě, ne v tématu“. Ale sama chce navzdory tomu zachraňovat pluralitu názorů a akademickou svobodu uznáváním také „nevědeckých postupů“, protože ihned připojuje pochybné tvrzení, že „jakékoliv téma může být analyzováno vědeckým nebo nevědeckým způsobem“ a že jsou-li „povoleny jen jisté metody“, můžeme minout některé žádoucí cíle a rezignujeme na poznání světa v celé jeho variabilitě.

To právě ukazuje, jak je důležité ujasnit si pojmy. Jak témata, tak konkrétní metody mohou být samozřejmě různé, shodneme se ale na tom, že to, co činí vědu vědou, je právě jakýsi obecný a zcela závazný rys všech možných metodických postupů. Věda se liší od jiných diskurzů (jako je mýtus, umění, pavlačové povídaní, pravidla her apod.) tím, že se pevně drží klíčových zásad, které musí cítit zcela univerzálně a striktně, aniž by to bránilo dílčí inovacím. Bez ohledu na svou specifickou podobu v závislosti na výzkumných oborech by se měla každá vědecká metoda vyznačovat intersubjektivní (nejlépe empirickou) ověřitelností, racionálně vedenou argumentací, důslednou a statisticky průkaznou prověrkou výsledků, k nimž vede, jakož i konzistentní, nerozpornou formulaci takových výsledků v ověřitelné zprávě. Nevidím žádnou možnou inovaci „témat nebo metod“, která by měla právo tyto základní principy vědecké práce porušit.

Jak už výše řečeno, podivné v tomto sporu je, že Ing. Assenza na jednom místě svého textu výše uvedené požadavky na vědeckou práci sama připomíná a vypočítává. Uznává, že obecnými zásadami každé vědecké práce (a tedy rozlišovacím znakem vědy vůči jiným diskurzům) jsou odbornost, empiricky podložená tvrzení, to, že se pravdivostí tvrzení prosazuje až po vlastním důkladném prověření, oddělení vědy a politiky, otevřenost, objektivita a nestrannost. S tím lze souhlasit. Jenže Ing. Assenza zcela nepochopitelně postupuje tak, že uvedené zásady aplikuje na osobu svého kritika, namísto toho, aby je spíše použila na posouzení věci, o níž běží, totiž na vědecké kompetence astrologie. Mezi Klubem skeptiků a paní kolegyní by vlastně měl být naprostý soulad – to, že dochází ke sporu, naznačuje, že tu není něco v pořádku. Problém přece spočívá právě v tom, že astrologie žádný z uváděných nároků na vědeckou práci nesplňuje. Kde u astrologů najdeme „empiricky podložená tvrzení“, u kterého z astrologů najdeme byť jen sebemenší snahu po tom, aby „pravdivost závěrů prosadil po vlastním důkladném prověření“? Kde mají například astrologové statisticky průkaznou evidenci o validitě svých předpovědí? Už jen tohle je přece elementární požadavek na práci kdejakého začínajícího adepta vědy – můžeme se na to zeptat kolegů na Přírodovědecké fakultě. Pokud astrologové takový průkazný přehled nepředkládají a ani si nevedou prověřitelné záznamy o výsledcích své práce, je jejich aktivita nejen bezcenná, ale je v příkrém rozporu s jednou ze zásad vědecké práce.

Odmítá-li někdo podříditi svůj výzkum intersubjektivní, empirické ověřitelnosti a průkazné prověrce svých výstupů, nemá ve vědě co pohledávat a nevidím žádný prostor pro jakoukoliv toleranci. Výzva skeptiků, aby všechna tvrzení byla ověřitelně doložena, nemůže být přece považována za dogmatismus nebo povýšenectví. Jakpak by se asi Ing. Assenza tvářila na nemocničním oddělení, kdyby příslušný primář dopustil, aby jí léčil náhodný kolemjdoucí, neboť ten prohlásil, že to umí a že má úspěchy. Medicína je ostatně v tomto ohledu nejzářnějším příkladem striktní potřeby dodržovat zmíněné vědecké postupy: například její přísný nárok na

testování nových léků nebo léčebných postupů je toho dokladem. Tento nárok musí v medicíně platit bez ohledu na jakoukoliv novou metodu či jakékoliv nové téma. Musí tedy platit „bezohledně“ a netolerantně a z okruhu odpovědných lékařů musí být přísně vykázan každý, kdo by to porušil. Kdo by v této souvislosti mohl mluvit o porušování akademických svobod a o pošlapávání demokracie? Humanitní vědy – přiznejme si – mají v tomto ohledu jistou výhodu. Nemají zpravidla takovou velkou odpovědnost a zdá se jim, že je možné být ve výběru témat i metod jaksi volnější a dovádějí. Odtud masivní nápor postmoderny, vzešlé ostatně z humanitních věd, jejíž ozvěny nacházíme i v argumentaci paní kolegyně (když se dovolává Thomase Kuhna). Já si myslím, že je to špatné. Mě osobně tento stav tíží, protože na vině je právě velká část soudobé filosofie.

Věda si prostě smluvila určitá pravidla hry a ta se musí snažit dodržovat, aby zůstala vědou. Kdo tato pravidla dodržovat nechce, nemůže hru jménem věda hrát. Příklad ze sportu: Ve fotbale platí, že se nesmí hrát úmyslně rukou. Sport, ve kterém se naopak rukou hrát smí, je například házená. Každý snad pochopí, že by bylo směšné domnívat se, že technická komise fotbalového svazu je dogmatická proto, že nechce připustit, aby se (jako v házené) hrálo rukama. Žádný fotbalista ale také nebude bránit tomu, aby existovala házená a v jejím rámci její pravidla hry. Z argumentace paní kolegyně ale plyne, že tolerance si žádá přijmout stanovisko druhého a akceptovat jeho pravidla hry. To ale v našem případě nemá žádný smysl. Fotbal by kvůli takové otevřenosti přestal být fotbalem – tak, jako by věda přestala být vědou, kdyby byla bez omezení otevřena všem možným jiným pravidlům hry. Astrologie může mít svá pravidla – proti tomu nebude nikdo nic namítat. Respektovat astrologii ale vůbec neznamená, že její principy budeme přenášet do vědy. A bojovat za čistotu vědy na druhé straně vůbec není znakem dogmatismu nebo intolerance. Nikdo panu astrologovi Gelnarovi nebude bránit v tom, aby publikoval své horoskopy v bezpočtu veřejných tiskovin, aby vystupoval v médiích a měl soukromou „praxi“. To je demokracie a toho si važme na dnešní době, tolik v tomto směru odlišné od čtyřicetileté totality. Na akademické půdě se ale musí každý podříditi akademickým pravidlům hry. Tady nemá smysl o demokracii či intoleranci mluvit. Jinak dáváme veřejnosti signál, že věda je libovolně tlačená o čemkoliv.

Ostatně akademická svoboda, zdá se mi, se ustavila z opačných důvodů, než jaké uvádí Ing. Assenza. Není to proto, že by na ní bylo možné vše: naopak, vznikla proto, že věda chce mít své vědecké postupy, do kterých nikdo jiný nesmí zvenčí mluvit – ani politici, ani ideologové, ani představitelé náboženství. Akademická půda nemá tolerovat libovůli, ale naopak má chránit přísnost vědy tak, aby mohla být nezávislá na nevědeckých intervencích. Například požadavek „apolitičnosti“ je možný právě jen díky nesmlouvavé přísnosti a autonomii vědy.

Proto je nekorektní, když Ing. Assenza mluví málem o „politické“ zvůli Klubu skeptiků. To, že se skeptici dovolávají odpovědných institucí (žalují u nich...), neznamená, že chtějí z věci udělat politiku. Je-li úloha univerzit vymezena zákonem (jak připouští Ing. Assenza, neboť z něho cituje), pak je povinností toho, kdo nahlédne porušení tohoto zákona, upozornit nadřízené orgány. Nevidím také důvod, proč například podsouvat, že zastánci „jaderné energie“ reprezentují nějaké politické stanovisko. Klub skeptiků brání jadernou energii proti nesmyslným argumentům ze strany jejich odpůrců: věcně a racionálně. Vyvrací pouze vědecky nepodložená tvrzení a uvádí je na pravou míru. Činí tak s ohledem na podstatu věci – toť vše. Zda sympatizuje se zastánci jaderné energie nějaká politická síla, je v tomto ohledu úplně irelevantní a je matoucí takovou souvislost sem podsouvat.

Snad by mohla platit jediná námitka, kterou na adresu Klubu skeptiků Ing. Assenza vznesla: totiž že nikdo

Dokončení na str. 8

Děs a bída UP popáté – Akademické tituly každému! Proč?

Motto:

„...v českých vědeckých kruzích (probíhá absurdní debata) o tom, zda se vůbec dají měřit a hodnotit výsledky vědecké práce a jak. Zpochybňování zjevné skutečnosti, že jedna skvělá práce je lepší než sto průměrných a že důležité práce se zpravidla objevují ve špičkových časopisech a jsou zpravidla hojně citovány, zatímco práce bezvýznamné nikoli, je tak nutno vidět spíše jako zábavný materiál k esejí ... než seriózní příspěvek do vážné minulé diskuse“.

V. Novotný 2000: Kargo kult, český vědecký. Vesmír 79(5): 284.

Pohled na tabulku s přehledem požadavků na habilitace a profesury na českých přírodovědeckých fakultách mě naplňuje studem. Ačkoli lze pokládat i kritéria jiných univerzit za ne úplně ideální, vychází mi ze vzájemného srovnání PřF UP jako nejvíce politováníhodná.

V požadavcích na pedagogickou praxi se jednotlivé školy téměř neliší. O tom, jestli stačí 3, 5 nebo 10 let praxe nemá smysl diskutovat, komise musí sama rozhodnout, jestli konkrétní uchazeč přednášet umí, či ne. O čem naopak smysl diskutovat má, jsou požadované kvantitativní publikační parametry. V čem vidím naprostou nevhodnost kritérií na PřF UP?

Počet publikací – Kvantita není kvalita

Znám docenty i profesory (nejen z UP samozřejmě), kteří můžou předložit kilometrové seznamy článků, a stejně zůstanou vědeckými nulami. Korelace mezi počtem článků a přínosem dané osoby pro vědu a poznání je velmi slabá, pokud vůbec nějaká. Např. jedna z výzkumnic v mém vlastním oboru (ekologie chování) R. Kilnerová má na WoS „jen“ 25 článků, vsadím se však, že neexistuje nikdo z oboru, kdo by ji neznal (WoS = Web of Science; internetová databáze vědeckých článků z časopisů s tzv. impact faktorem, IF je měřítko citovanosti článků v daném časopise). V téže databázi najdete řadu na podobných tématech pracujících odborníků, kteří mají více článků a nezná je téměř nikdo. Žádný „paradox“ se zde nekoná – Kilnerová má citovanost přes 700, zatímco řadu autorů dříve chrlících jeden článek za druhým necituje téměř nikdo, protože nepřináší nic zásadního.

Všimněte si, že UP má nejvyšší požadavky na počet publikací (ještě netleskejte) a zároveň nejnižší požadavky na citovanost ze všech „velkých“ univerzit v ČR! Hanba a ostuda: má-li někdo nižší počet citací než počet článků, je jasné, že většina jeho prací nikoho nezaujala natolik, aby je byl jednou ocitoval – to je dobrý důvod pro ukončení pracovního poměru, a ne pro udělení jakéhokoli titulu!

Citace

Jediná univerzita v ČR, která uvádí ohledně požadavků na citace něco rozumného, je UK. Je jasné, že uchazeč o titul (jakýkoli), kterému je 40 let, by měl mít několiknásobně více citací než uchazeč řeckněme třicetiletý. Požadovat po třicátníkoví pár desítek citací (a vždy

Tab.: Doporučené kvantitativní požadavky českých přírodovědeckých fakult na uchazeče o tituly docent a profesor.

Přírodovědecká fakulta	UK Praha ¹	JČU Č. Budějovice	MU Brno	UP Olomouc
• docent				
pedagogická praxe (roky)	3	²	3	3
publikace	20 ³	10 ³	15–20	20–25
monografie/učebnice	–	–	1	0–1
citace	„přiměřeně věku“	20	30–40	10
• profesor				
pedagogická praxe (roky)	5	⁴	5	5
publikace	40 ³	30 ³	30–40	30–50
monografie/učebnice	1	1	1	1–3
citace	100	100	60–100	30

¹ Kvantitativní kritéria se liší podle různých sekcí fakulty, zde uvedeny požadavky biologické sekce.

² Jiné kritérium: Počet semestrálních kurzů à 2 hodiny týdně: 5.

³ Explicitně zmíněn IF.

⁴ Jiné kritérium: Počet semestrálních kurzů à 2 hodiny týdně: 8.

více než počet článků!) a po čtyřicátníkoví pár set citací je požadavek založený na dobře známých publikačních vztazích (citovanost roste s věkem přibližně kvadraticky, což jsem si ověřil pro sebe a několik kolegů). Požadavek 10 citací na habilitaci není založen na ničem – je směšný.

Také u kritérií na profesuru bije do očí PřF UP s požadavkem půlsta článků (kolik našich profesorů už splňuje?) a neuvěřitelných 30 citací (což splňuje už kdejaký postdok).

Soukromí je také absence klauzule „autocitace a citace spoluautorů musejí být vyloučeny“! Ze takovou samozřejmost není třeba uvádět? Z doslechu vím o bizarním případě, kdy v seznamu citací měl uchazeč uvedený citace svých prací v diplomkách, které sám vedl!!! Takové citace vypovídají lépe než co jiného o uchazečově zoufalství. Napadlo by někoho uvádět v pokynech pro habilitační a profesorská řízení „... a kromě citací v diplomových pracích“?

Jenže i z řady zdánlivě hojně citovaných odborníků se po detailnějším pohledu na WoS vyklubou vědci marginálního významu, kteří si většinu citací vyrobili sami! A citace od spolupracovníků vypovídají nanejvýš o tom, kolik publikují ti spolupracovníci, resp. kdo má kolik kamarádů, nic o vědeckých schopnostech uchazeče.

Věda...

z jeho členů nebyl na inkriminované přednášce pana Gelnara přítomen (takže byla údajně porušena vědecká zásada empirické prověrky...). To by mohla být pravda, ale v tomto případě může být připomenuta stejně vhodná jiná zásada: věda stojí také na principech, jako je odpovědnost a věrohodnost. A ty právě pan Gelnar jednou provždy ztratil. Já sám jsem shodou okolností slyšel na vlastní uši (měl jsem tedy možnost provést přímý empirický výzkum, jak v ranním vysílání jednoho zlnského radia v sobotu 6. 10. pan Gelnar rozvádí horoskopy na nadcházející víkend. Takové blamáži by se žádný seriózní badatel nikdy propůjčit nemohl a ztratil-li vědec na serióznosti, je to dostatečný důvod k tomu, aby mu akademická půda neposkytovala prostor. Snad poslouží příklad ze sportu: sportovec, který na jedné jediné akci dopoval, je suspendován automaticky ze

Dokončení ze str. 7
všech dalších takových akcí. Stává se z něho dlouhodobě nebo trvale nevěrohodná osoba, ačkoli by mohl být jeho konkrétní výkon v nějakém závodě náhodou věrohodný. Podobně je to s těmi, kteří se propůjčí astrologii a předkládají jako průkazné výzkumy, které nepodrobili vědecké reflexi.

Stojí-li celá kauza za obecnější debatu o tom, co lze na akademické půdě pěstovat, a co ne, nabízím k diskusi svůj radikální závěr: Astrologie a astrologové na akademickou půdu z principu nepatří.

Prof. I. Blecha, vedoucí Katedry filozofie FF UP

Pozn. red.: Stanovisko Ing. D. Assenzy viz <http://www.civ-up.cz/Klub-Sisyfos-a-snahy-o-omezovani-akademie-svobody;stranky-Klubu-ceskych-skeptiku> – Sisyfos viz <http://www.sisyfos.cz/>.

Impact faktor

Vzhledem k tomu, že v pokynech pro habilitace a profesury na UP se o IF mlčí, předpokládám (a několik osob z vedení PřF UP mi potvrdilo, že se nemýlím), že článek je prostě článek. V tom případě bych si dovolil požádat o několik profesorů již dnes – IF článků mám sice jen 20, ale celkem jsem (většinou jediným) autorem přes 300 článků – to je více než magických 50. To by mohlo stačit, nebo ne? Odpovím sám: samozřejmě, že nemohlo. Populárně-vědecké články by se do publikační činnosti počítat neměly – pouze do té popularizační, která je důležitá, ale méně.

Debata o tom, jestli časopis s IF 0.9, nebo 1.2 je samozřejmě směšná (nejen proto, že v příštím roce se čísla i pořadí nejspíš změní). Na velikosti ovšem záleží. Časopisy s nízkým IF nebo bez IF berou, jako Kunderův doktor Havel, vše „jako smrt“, naopak ty s vysokým IF jsou velmi jenným sítím, jímž projde jen zlomek i těch nejlepších prací. Kromě toho, že IF svědčí o konkurenceschopnosti autorů (vysoká s vysokým IF, žádná s nízkým IF), říká hodně o novosti jejich výzkumu. Ne že by nebylo žádoucí studie replikovat, ale přece jen se poznání většinou rozšiřuje spíše novými myšlenkami – a to je třeba ocenit.

Osobně se domnívám, že je zásadní rozlišovat dvě „impaktové“ záležitosti: 1. rozdíl IF vs ne-IF (časopisy bez IF se těžko shánějí a nejsou zpravidla dohledatelné v elektronických databázích; je v nich tedy dobré publikovat, pokud chcete, aby vaše výsledky nenašly čtenáře); 2. IF nad vs pod mediánem oboru – všechny časopisy s IF sice najdete na WoS, ale ty s nízkým IF často knihovny ani neobjednávají. Doufám, že je každému jasné, že význam IF není jen v tom, že IF v průměru pozitivně koreluje s kvalitou publikovaného výzkumu, ale i v čistě technické stránce věci: k čemu je mi článek v časopise, k němuž nemám snadný a rychlý přístup?

S IF to ale není dobré přehánět. Nature a Science nejsou žádné modly (totiž jsou, ale neměly by být; ostatně pro nás „zelené“ biology je možná vyšší metou Evolution a Ecology než Nature či Science, kam bez senzačních a hlavně pozitivních výsledků neprorazíte). Ovšem publikovat pouze v ne-IF časopisech je opačný extrém. Proti ne-IF časopisům nic nemám (sám v nich publikuji také), ale IF je dobrým měřítkem kvality i konkurenceschopnosti.

Na (PřF) UP stále vegetují postavy, které uvedené názory pokládají za extrémní, aniž by jim došlo, že v kontextu toho, jak fungují univerzity jinde ve světě, jsou extrémní jejich názory. Není divu, že kompetitivního světa badatelské činnosti se bojí právě ti neschopní, neinvenční a neúspěšní. Kdyby měli trochu sebereflexe, řady našich zaměstnanců by značně prořídly. Argument „vždyť ale výborně učí“ je mimo realitu: pro univerzitního pedagoga platí kritérium „umí učit a zároveň dělat výzkum na mezinárodní úrovni“. Kritérium „umí výborně učit a nebadá“ platí pro školu střední.

Povídat hezky o tom, že „kvalitní práce je dobrá a žádoucí“ je málo platné, pokud se nedějí jasné kroky k zlepšení (Cena děkana je sice krokem správným směrem, ale konec cesty se ztrácí někde za obzorem). Je na našem vedení, zda potenciální zkratka VUP bude znamenat „výzkumná univerzita Palackého“, nebo „Vyšší učiliště Palackého“. Zatím máme k tomu prvnímu dost daleko.

Doc. T. Grim, Katedra zoologie a Ornitologická laborator PřF UP